

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Vltimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

In Cap. Novit. 13.

HOc Cap. agitur de denuntiatione Ecclesiastica, quâ quilibet uti potest in peccantem in se, juxta illud Matth. 18. Si autem in te

peccaverit frater tuus, vade, & corripe eum &c. de qua vide dicta in Summa juris Canonici lib. 4, c. 19. §. 16.

In Cap. Vltimum.

SUMMARI A.

1. Facti species.
2. Iudicium possessorium & petitorium de una eademque re institui potest.
3. Possessorium de quibus rebus instituitur.
4. De quibus petitorium.
5. Virumque in eodem libello cumulari potest.
6. De possessione, vel quasi, cognoscit etiam iudex secularis.
7. Beneficium Ecclesiasticum ad tempus conferri non potest.
8. Possessio rei Ecclesiastica an sit res temporalis.
9. Ad juramenti observationem etiam iudex secularis cogere potest.
10. Causa possessionis & proprietatis an coram diversis iudicibus tractari possit.
11. Ferie cessant in rebus perituris.

HOc Cap. à nobis prætereandum non fuit, cum contineat materiam explicatione dignam. Species autem facti hæc proponitur. ¶ Orta erat epatroversia inter Abbatem & Monasterium Sanctæ Mariæ de Florentia, ex una parte, & communitatem castri Signensis, ex altera, ratione possessionis, vel quasi, eligendi Rectorem in eodem castro. Quæ cum ageretur coram Florentina potestate, id est iudice, electio adjudicata fuit ipsi Monasterio. Finito hoc iudicio possessorio, Monachi elegerunt Rectorem, vigore dictæ sententiæ, quem detrectabant recipere subditi prædicti castri. Præterea ordinaria potestas compellebat dictum Abbatem & Monasterium, ut coram se responderent in causa proprietatis, vel quasi, juris eligendi Rectorem. De his consultus summus Pont. mandat Episcopo Bononiensi, & aliis duobus iudicibus, ut, si res ita se haberet, cogerent communitatem prædictam Rectorem à Monasterio electum recipere, cognituri postea de causâ proprietatis, vel quasi. Itaque partibus coram his iudicibus constitutis, ex par-

te communitatis dilatoria exceptio objecta fuit, quod scilicet propter vindemias respondere non cogerentur. Cui ex parte Monasterii responsum fuit, exceptionem hanc malitiosè opponi, ut scilicet causâ protractâ tempus electi Rectoris elaberetur. Quare S. Pont. secundo mandat, ut non obstante hac exceptione, iudices in causa procedant. Hucusque facti species cum decisione.

Ut autem sententiam hujus Cap. plenius adsequamur, sciendum est, duplex iudicium de una eademque re institui posse regulariter, possessorium & petitorium. Possessorium ratione possessionis, vel quasi, videlicet adipiscendæ, retinendæ, vel recuperandæ. § sequens instit. De interd. juncto c. 3. & c. 4. inf. De causa possess. & propr. ¶ Est autem possessio proprie rerum corporalium, l. 3. in princ. D. De acq. vel amitt. poss. Quasi verò possessio rerum incorporalium, d. c. 3. & l. Si quis diuturno 10, D. Si servitus vind. & l. Quoties 20. D. De servitutib. Quandoque tamen hæc distinctio non servatur, ut in c. Olim inter 17, De restit. spoliat. in d. c. 4, & in l. 1. in V. possedit C. De servit. & aqua. Ut hinc rectè existimet Panorim. h. num. 5. si rei incorporalis possessio simpliciter in libello allegetur, non ob id mutari libellum. Textus verò hic, ad tollendam omnem disputationem, conjunxit utramque & possessionem & quasi possessionem.

Petitorium verò iudicium instituitur de proprietate, vel quasi. Proprietas ipsius rei dominium est: quasi proprietas jus, quod in re incorporali prætendimus, extra possessionem: veluti si intendam me habere jus eligendi, eo quod sim membrum Capituli, vel quod legitimâ præscriptione vel pacto mihi acquisiverim, d. c. 3. inf. De caus. poss. & propriet. aut si jus præsentandi allegem, quod sim fundator Ecclesiæ sive beneficii Ecclesiastici, c. Querelam 24. sup. De elect. & sic de similibus iuribus incorporalibus.

Utrumque iudicium tam possessorium quam petitorium simul in eodem libello intentari potest & cu-

& cumulari: quod & in dubio præsumitur, quando causa simpliciter narratur in libello, quia cessatur actor quæstionem proprietatis, vel quasi, in iudicium deduxisse, una cum possessione, vel quasi, d. c. 3. & c. 4. inf. De caus. posses. Ubi tamen actor solum possessionem probavit, non autem proprietatem, vel quasi, adjudicatur quidem ipsi possessio, sed eadem sententiâ possessio illi rursus admittitur, idcirco quod tunc proprietatis causa trahat ad se possessionem, d. c. 3. & c. 4. & c. 6. inf. eod. tit. De causa posses. Nihilominus, si quis velit, potest utrumque iudicium separatim intentare, alterum post alterum, diversis instantiis. Consultius tamen fecerit, si possessorum prius incenderit, ut, si possessionem adsecutus fuerit, onus probandi proprietatem, vel quasi, subeat ad verfatius l. Is qui destinat c. 5. D. De rei vind. & l. Ordinarii 1. C. eod.

Jam ad Cap. nostrum propius redeundo, videtur ei refragari textus in c. 2. sup. eod. quo interdicitur sæculari iudici, ne causam Ecclesiasticam ad suam cognitionem trahat: at in c. hoc nostro potestas Florentina cognovit de electione Rectoris, subaudi Ecclesiæ, ut quidam interpretantur. Quod cum non improbet S. Pont. sed potius approbet, videtur certè adversari d. c. 2. † Huic objectioni quidam respondent, quod d. h. c. n. actum sit de possessione, vel quasi, quæ per se spectata temporalis est, etiam in rebus spiritualibus; si quidem nihil commune habet possessio cum proprietate, l. Naturaliter 12. §. 1. D. De acq. vel am. poss. Atque idcirco possessionis cognitionem pertinere putant etiam ad iudicem sæcularem, sicut ex sententiâ Gl. Baldi, & aliorum, tradit Covarr. quasi. c. 35. in princ. Quod profectò hic dici non potest, cum non agatur de Rectore Ecclesiæ, sed de Rectore sæculari in castro constituendo & eligendo, ut indicant verba textus in fine, ibi, *videlicet causa protracta tempus regiminis electi prædicti inutiliter elabatur* Ita quod annuum, vel certè alterius temporis fuerit officium, non Ecclesiasticum, Gl. & communiter DD. hinc, restet. Covarr. d. c. 35. † Quippe beneficium Ecclesiasticum ad tempus conferri non potest, eam Sanctorum 70. Dist. Glos. in can. Pastoralis vii. q. 1. Cum autem Abbas & Conventus in præsentia causa fuerint actores, necesse est, communitatem prædictam coram iudice Florentino conveniri, quia actor sequitur forum rei, c. Cum sit generale 8. inf. De foro compet. & l. 2. C. De iuris. om. iud.

An autem possessio rei Ecclesiasticæ sive spiritualis sit res temporalis, ac subsequenter & ad sæcularem iudicem pertineat, disputant Panor. in c. 2. inf. De juram. calum. n. 6. & Covarr. d. c. 35. Et magis est, eam temporalem esse, nisi & spiritualitatis cognitionem annexam habeat: ut v. g. si maritus perat uxorem, quæ ab eo recessit, sibi restitui simpliciter, iudex sæcularis de eo quoque rectè aditur. Sin causam addat, quod inter eos contractum sit matrimonium, vel ipsa neget se esse uxorem, aut restitui non debere, propter consanguinitatem vel affinitatem, vel aliud impedimentum juris Canonici, hujus rei cognitio ad solum iudicem Ecclesiasticum pertinet, d. c. 2. sup. hoc tit.

Idem usi venit in juramento, ad cuius observationem iudex etiam sæcularis cogit jurantem, c. 2. De iur. jur. in 6. quamvis & Ecclesiasticus iudex possit, c. ult. De foro compet. in 5. Ubi verò de juramenti obligatione quæritur, an licitum sit vel illicitum sit juramentum, obligatorium vel non obligatorium, hujus rei cognitio spectat ad iudicem Ecclesiasticum, c. Novis circa fin. sup. h. t. quia hoc casu juris quæstio est.

Secundò videtur adversari huic textui nostro c. 1. inf. De caus. posses. & propr. & l. Nullis 10. C. De iud. quibus prohibetur causa possessionis & proprietatis coram diversis iudicibus tractari. At in specie textus nostri causa possessionis coram potestate Florentina agitata fuit; proprietatis verò causa jubetur tractari coram iudicibus delegatis. Sed facilè tollitur hæc obiectio, quia loquitur in delegatis iudicibus, quos diversos impetrare non licet in causa possessionis, & in causa proprietatis, ne ad diversos iudices distrahatur reus: vel potius quia iudex, qui de una cognovit, instructor erit ad expediendam alteram causam. Et hoc est, quod vulgò dicitur, Continentiam causæ dividi non debere, sed in impetrandis diversis iudicibus.

Tertiò, mirum est, cur hoc textu rejecerit summus Pont. exceptionem vindemiarum, contra textum in l. 1. D. De feriis. & inc. fin. inf. eod. tit. Sed respondemus, id factum fuisse, quod tempus electi Rectoris, quod ipsi constitutum erat, pro administratione officii, inutiliter elabere-
tur: † at verò in rebus perituris
cessant feriæ, l. 3. D. De feriis.